

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKÎ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ

SOSYAL GELİŞİM

ANKARA 2007

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşılabilirler.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ- 1	3
1. SOSYAL GELİŞİM	3
1.1. Tanımı ve Önemi	3
1.2. Sosyal Gelişimle İlgili Kavramlar.....	4
1.3. 0-12 Yaş Çocuklarında Sosyalleşme Özellikleri.....	6
1.4. Erikson'a Göre Psiko-Sosyal Gelişim.....	10
1.5. Erikson'a Göre Psiko-Sosyal Gelişim Evreleri.....	10
1.6. Maslow'a Göre İhtiyaçlar Hiyerarşisi.....	12
1.7. Temel Gereksinimler	13
1.7.1. Fizyolojik – Bedensel Gereksinimler.....	13
1.7.2. Güvenlikte Olma.....	14
1.7.3. Ait Olma	14
1.7.4. Statü Kazanma	14
1.8. Üst Düzey Gereksinimler	14
1.9. Sosyal Gelişimin Diğer Gelişim Alanları İle İlişkisi	14
1.10. Sosyal Gelişime Uygun Etkinlikler.....	15
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	16
UYGULAMA FAALİYETİ	18
ÖĞRENME FAALİYETİ- 2	20
2. SOSYAL GELİŞİME UYGUN ETKİNLİKLER	20
2.1. Sosyal Gelişime Uygun Etkinlikler.....	20
2.2. Sosyal Gelişime Uygun Araç Gereçler	22
2.3. Sosyal Gelişime Uygun Etkinlik Planlama	23
UYGULAMA FAALİYETİ	30
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	32
MODÜL DEĞERLENDİRME	33
CEVAP ANAHTARLARI	35
ÖNERİLEN KAYNAKLAR.....	36
KAYNAKLAR.....	37

AÇIKLAMALAR

KOD	141EO0006
ALAN	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi
DAL/MESLEK	Erken Çocuklukta Öğretmen Yardımcısı-Özel Eğitimde Öğretmen Yardımcısı
MODÜLÜN ADI	Sosyal Gelişim
MODÜLÜN TANIMI	Öğrenciye sosyal gelişimine uygun bilgilerin verildiği ve sosyal gelişimle ilgili etkinlikleri hazırlama bilgi ve becerilerinin kazandırıldığı öğrenme materyalidir
SÜRE	40/16
ÖN KOŞUL	Bireyin gelişimi modülünü başarmış olmak
YETERLİK	Sosyal gelişime uygun etkinlik hazırlamak
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Uygun ortam sağlandığında, bireyin sosyal gelişim özelliklerine uygun etkinlik hazırlayabileceksiniz. Amaçlar 1. Uygun ortam sağlandığında bireyin sosyal gelişim özelliklerine uygun etkinlik seçebileceksiniz. 2. Uygun ortam sağlandığında bireyin sosyal gelişim özelliklerine uygun araç gereç hazırlayabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Kaynak kitaplar, bilgisayar, fotoğraflar, afiş, broşür, dergiler, uyarıcı pano, duyuru panosu, uyarıcı resimler, teyp, konuya yönelik bilgi CD, VCD, tahta kalem.
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modül içinde yer alan her öğrenme faaliyetinden sonra verilen ölçme araçları ile kendinizi değerlendireceksiniz. Modül sonunda, kazandığınız bilgi ve becerileri belirlemek amacıyla öğretmeniniz tarafından hazırlanan ölçme aracıyla değerlendirileceksiniz.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Bireyin sosyal bir varlık olarak toplumdaki yerini alması, kendisinden beklenen davranışları gösterebilmesi, onun doğumdan başlayarak psiko-sosyal ihtiyaçlarının karşılanması, sosyal yaşamın gereklilikleri öğretilerek yetiştirilmesine bağlıdır.

Sosyal gelişim; erken çocukluk, gençlik ve yetişkinlik dönemlerinde bireyin kendisinden beklenen davranışları göstermesi beğenilmeyen davranışları kontrol etmeyi öğrenmesi ve en düşük düzeye indirebilmesi, toplumda yasaklanan davranışlardan kendisini uzak tutması, kabul gören davranışlarını alışkanlık haline getirmesi, bunları yaparken de zaman ve zemini doğru kullanarak sosyal ihtiyaçlarını karşılamasıyla gerçekleşir.

Sosyal yaşamda aile ilişkileri, arkadaş edinme, gruba katılma, çatışma ve kavgaları içeren düşünce ayrılıkları, işbirliği, rekabet, kız ve erkek çocuk ilişkileri yer alır.

Erken çocukluk kurumları ile özel eğitim kurumlarında uygulanacak eğitim programlarında sosyal gelişime ilişkin bilgilerin öğrenilmesinin önemi büyüktür.

Sosyal gelişimi tanımaya ilişkin etkinlikler, konuların öğrenilmesinde sizlere yardımcı olacaktır. Öğrendiğiniz bilgilerle sosyal uyumunuz, iletişim becerileriniz artacaktır.

ÖĞRENME FAALİYETİ- 1

AMAÇ

Öğrenme faaliyetinde kazandırılacak bilgi ve beceriler doğrultusunda uygun ortam sağlandığında bireyin sosyal gelişim özelliklerine uygun etkinlik seçebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Aşağıdaki araştırma konularından birini seçerek erken çocukluk eğitim kurumunda farklı yaş gruplarında eğitim gören çocuklardan yararlanarak araştırma yapınız.

- Erken çocukluk döneminde arkadaş edinemeyen ve gruba katılamayan çocukların özellikleri ve yaşanan sorunları araştırıp sonuçları değerlendirerek, rapor hazırlayınız. Konuya ilişkin önerilerinizi sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Erken çocukluk döneminde çocuk kavga ve tartışmalarının özellikleri ve yaşanan sorunlarla ilgili gözlem sonuçlarını değerlendiriniz. Raporlaştırarak konuya ilişkin önerilerinizi sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Erken çocukluk döneminde çocuklar arasındaki işbirliği ve rekabet ile ilgili gözlem yapınız. Sonuçlarını değerlendirip raporlaştırarak konuya ilişkin önerilerinizi sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Erken çocukluk döneminde çocukların kız ve erkek çocuk ilişkileriyle ilgili gözlem yapınız. Sonuçlarını raporlaştırarak konuya ilişkin önerilerinizi sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Erken çocukluk eğitim kurumlarında uygulamalar sırasında çocukta görülen problem durumlarını araştırınız. Bunların sosyal gelişime etkileriyle ilgili gözlem yapınız. Sonuçlarını değerlendirip raporlaştırarak konuya ilişkin önerilerinizi sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. SOSYAL GELİŞİM

1.1. Tanımı ve Önemi

Tanımı: Bireyin sosyal uyarıcılara ve grup yaşantısına, toplumdaki yaptırımlara karşı duyarlı olabilmesi, içinde bulunduğu grupta ya da yaşadığı kültürdeki diğer bireylerle geçinebilmesi onlardan biri gibi davranabilmesine sosyal gelişim, denir. Özetle; Sosyal gelişim, toplumsal beklentilere uygunluk gösteren kazanılmış davranış yeteneği olarak tanımlanabilir.

Önemi: Sosyalleşme bireyin toplumun sosyal değerlerini anlamasına; bu sosyal değerler doğrultusunda kendine uygun davranışlarla uymasına, bunları sürekli geliştirerek uygulamasına dayanır. Çocuğun, ailenin sosyal değerlerini algılamaya başlaması, bunları kendine göre eleştirmesi ve davranışa dönüştürmeye çalışması sosyalleşmesinin ilk göstergelerdir. Diğer gelişim alanlarında olduğu gibi, erken çocukluk çağında kazandığı sosyal değerler ve sosyal yaşantılar daha ileri yaşlardaki sosyal gelişimin temelini oluşturur.

Çocuğun sosyalleşmesi kalıttan çok, çevrenin etkisine yani öğrenmeye dayanır. Çocuğun çevresindeki kişilerle sürekli etkileşim içinde olması, onun sosyalleşmesini sağlar.

Çocuğun sosyal gelişimini iyi tanımak gerekir. Aksi halde çocuktan gelişim düzeyinin üstünde yapamayacağı davranışları isteyerek, onu uyumsuzlaştırmış veya gelişim düzeyine göre sosyalleşmesini geciktirmiş olabiliriz.

1.2. Sosyal Gelişimle İlgili Kavramlar

- **Benlik:** Çocuk dünyaya geldiği ilk aylarda bedeniyle dış dünyayı ayırt edemez. Çevreyi kendi bedeninin bir parçası olarak algılar. Zamanla kendi bedeninin sınırlarını öğrenir, kendini tanımaya başlar. İlgili alanları arttıkça kendisinin duyguları, düşünceleri ve istekleri olan birey olduğunun farkına varır. Böylece benliğin ilk temelleri atılmış olur. Önce aile bireyleri, daha sonra çevresi ile ilgili sosyal bağlar kurarak benlik gelişimini sürdürür.Çocukluktan itibaren yeterli ilgi gören birey temel güven duygusunu kazanarak olumlu bir benlik geliştirir. Sevgi, ilgi ve güvenden yoksun olarak yetişen bireyse olumsuz ben kavramı, geliştirerek büyür.
- **Sosyalleşme-Sosyalleştirme:** Bireyin içinde bulunduğu toplumda geçerli olan kural ve değer yargılarını öğrenmesi, onlarla uyum içinde olmasına sosyalleşme denir. Sosyalleştirmeyse bireye özellikle çocuğa üyesi olduğu topluluğun ya da toplumun töre, gelenek ve kültürel değerleriyle ölçülerini öğretme ve benimsetme işidir.
- **Sosyal Olgunluk:** Bireyin anlayış, duygu tutum, beceri gibi özellikler bakımından içinde yaşadığı toplumun beklentileri doğrultusunda gösterdiği olgunluktur.
- **Kültür:** Bir toplumun duyuş, düşünüş, yaşayış bakımından diğerlerinden ayıran gelenek, görenek ve adetlerin tümüne, toplumun yaşam biçimine kültür denir.

Resim 1:Çocuk büyüdükçe çevresindeki uyarıcılar artar

1.3. 0-12 Yaş Çocuklarında Sosyalleşme Özellikleri

- **Arkadaş Edinme** : Bebek 5.-6. aylarda başka çocuklara tepki göstermeye başlar. Başka bir çocuğu gördüğünde ona doğru atılır ya da çekinir, gülümser ve sesler çıkarır. Bebekliğinin sonuna doğru başka çocuklarla oynaması, oyuncaklarını paylaşması ve arkadaşlarıyla kavga etmesi oldukça sık görülen davranışlardır. 2-3 yaşlarında oyun arkadaşlarını çabucak değiştirebilir ve başka bir arkadaşını sevdiğini söyleyebilir. Erken çocukluğun sonlarına doğru çocuğun ana-babasına bağılılığı çözülmekte ve dışarıdaki arkadaşlarıyla ilgilendiği görülmektedir. Çocuğun artık uzunca bir süre beraber olduğu bir ya da iki arkadaşı vardır.

Resim 2: Arkadaş edinme

- **Gruba Katılma**: Çocuklar 2 yaşına kadar yalnız oynar. Diğerleriyle olan ilişkileri; taklit, birbirini seyretme ve birbirinin oyuncuğunu alma davranışı şeklinde görülür. Grup halinde oynamaya 3- 4 yaşında başlar. Oynarken birbirleriyle konuşur ve grup içinden oynamak istediklerini seçerler. Gösterdikleri ortak davranış birbirlerini seyretme ve konuşmadır.

Okul çağı, öğrencinin gruplaşma çağıdır. Bir öğrencinin akran veya oyun gruplarından birine katılması hem çocuk için bir ihtiyaçtır, hem de onun sosyalleşmesi için bir zorunluluktur.

Resim 3: Gruba katılma

- **Çocuk Kavga ve Tartışmaları:** Erken çocukluk çağında çocuklar, karşılaştıkları hayal kırıklığının sonucunu kavgaya bağlarlar. Özellikle ilgi merkezi olma, duygularının başka yollarla doyurulmaması halinde, kavgacılıkla bu duygularını doyurmaya çalışırlar.

Oyun gruplarında sık sık kavga ederler; ama kavganın sonundaki küskünlükleri uzun sürmez, barışırlar.

Ailenin çocuk üzerindeki tutumu çocuğun diğer çocuklarla arkadaşlığının olumlu ya da olumsuz yönüne eğilim göstermesine neden olur. Sevgi dolu bir ailede büyüyen çocuklar çevrelerindeki insanlarla kavga etmeden iletişim kuracaklardır. Şiddetin görüldüğü ailede yetişen çocuklar kavgacı olacaklardır. Sevgi gören çocuk sevmeyi, şiddet gören çocuk kavgayı öğrenir.

Resim 4: Çocuklar öğrendiklerinin büyük bir kısmını taklitle öğrenirler

- **İşbirliği:** Yaşantısının ilk yıllarında kendini evrenin merkezi zanneden çocuklar, benmerkezcidir. Oyunları kısa sürelidir. Bütün dünyanın onun etrafında döndüğünü zanneder.

3. yaştan itibaren çevresinde diğer varlıkların bulunduğunu kabul eder. Sahip olduğu şeyleri diğer insanlarla paylaşmaya başlar. Çevresiyle iletişim kurması, kendisinin dışında bir dünyanın varlığını kabul etmesi demektir. Çevresiyle ilişkileri arttıkça sosyalleşme gelişir.

Çocuğa içinde yaşadığı toplumun kurallarını ve paylaşmayı öğretmek, eğitimin görevidir. İnsanların birbirleriyle yardımlaşması, dostça yaşaması, işbirliğini gerektirir.

Erken çocuklukta, oynadığı oyunun kurallarına uyan, arkadaşlarının hakkına saygı duyan çocuk, büyüdüğünde toplum kurallarına uyan sosyal bir insan olacaktır.

Resim 5: İşbirliği oyunla başlar

- **Rekabet:** İnsanların yapısında doğal yarışçılık duygusu vardır. Yarışçılık duygusu insanı başarıya götürür. Bu duygu kıskançlık boyutuna ulaşırsa kişinin kendisine ve çevresine zarar verir.

Ailenin yaşadığı ortam rekabet konusunda çocuk için temel etkidir. Ailede sevgi ve hoşgörüyeye dayalı bir ortam varsa, çocuk paylaşmayı, çocuklar arası ayırım ve şiddet varsa kıskançlığı öğrenecektir

Aynı cinsten kardeşler arasında, yaş farkı fazla değilse, az veya çok rekabet görülür. Anne-baba, kardeşlerden birine daha fazla ilgi gösteriyorsa, rekabet kıskançlıkla birlikte daha da belirginleşir.

Yetişkinin görevi çocuğa rekabet gerektirmeyen bir ortam sağlamaktır.

Resim 6: Rekabeti kıskançlık boyutuna taşımamak gerekir

- **Kız-Erkek Çocuk İlişkileri:** Çocukların arkadaşlarıyla etkileşimi iki yaşından sonra başlar ve cinsiyetle ilgili tavırlar belirir. Kendi cinsinin ve karşı cinsin özelliklerini öğrenir. Kızlar annelerini, erkekler babalarını model alırlar.

Kızlar ve erkekler dört yaşına kadar birlikte oynarlar. Oyunlarında kız- erkek ayrımı yapmazlar. Kızlar oyunlarında erkek arkadaşlarına rol verebileceği gibi erkeklerde oyunlarında kız arkadaşlarına rol verebilirler.

Dört yaşından sonra çocukların kız-erkek ayrımı yaparak, kızların ve erkeklerin kendi cinsleri arasında oyun grupları kurduğu görülür. Böyle bir ayrım yapmada büyüklerin tavrı ve çocukların ilgileri önemlidir.

9-11 yaşları arasında kız-erkek arkadaşlığı yeni bir boyut kazanır. Bu dönemde kızlar kendi cinsleriyle erkeklerde kendi cinsleriyle arkadaşlık kurarlar. Kesinlikle karşı cinsi oyunlarına almazlar. Kızlar erkekleri acımasız ve kaba görürler. Kızlar ve erkekler birbirini asla çekemez ve aşağılar. Bu durum ergenlik çağına kadar devam eder.

Resim 7: Kız erkek ilişkisi

1.4. Erikson'a Göre Psiko-Sosyal Gelişim

Erik Erikson, psiko-sosyal gelişim kuramını sekiz kritik dönemde toplamıştır. Her dönemde de atlatılması gereken bir kriz , bir çatışma bulunmaktadır.

Erikson'a Göre Gelişim Dönemlerinde Geçirilen Karmaşa	
Karmaşanın Oluştugu Gelişim Dönemi	Karmaşa
0-1 yaş	Temel güvene karşı güvensizlik
2-3 yaş	Özerkliğe karşı kuşku ve utanç
3-6 yaş	Girişimciliğe karşı suçluluk
7-11 yaş	Çalışma ve başarılı olmaya karşı aşağılık duygusu
Ergenlik dönemi	Kimliğe karşı kimlik bocalaması Yakınlığa
İlk yetişkinlik dönemi	karşı uzaklık Üreticiliğe karşı durgunluk
Yetişkinlik dönemi	
Olgunluk	Benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk

Sağlıklı bir kişilik kazanmak için bir evrenin başarılı olarak atlatılması, kendinden sonraki evre için olumlu temel oluşturur. Eğer bir evredeki kriz tam olarak çözümlenemezse birey, o döneme takılıp kalır. Yaşamının daha sonraki dönemlerinde de bu kriz çözümleninceye kadar sorun yaratır. Örneğin bebeklik çağı krizi olan güvensizlik,ergenlik çağı krizi olan kimlik karmaşası yetişkinlik dönemlerinde gözlenebilir.

1.5. Erikson'a Göre Psiko-Sosyal Gelişim Evreleri

➤ 0-1 Yaş Temel Güvene Karşı Güvensizlik

Bu dönem sıfır-bir yaşı kapsar.Bebekler,çevrelerindeki dünyaya güvenebilecekleri ya da güvenemeyeceklerine ilişkin temel duygular edinirler.Bir yaşına kadar çocuğun ihtiyaçlarının doyurulması,büyük ölçüde anneye bağlıdır.Annenin çocuğun ihtiyaçlarını giderirken onu sevmesi,okşaması,sıcaklığını hissettirmesi,ilgilenmesi,çocukta güven duygusunun temellerini oluşturmaktadır.Annesinin kendisini sevdiğinden emin olan çocuk,annesine,çevresindeki dünyaya güvenir,kendini sevmeye değer bulur.Anne tarafından reddedilen,soğuk davranılan ,ihtiyaçları yerinde ve zamanında karşılanmayan çocuk, kendisine ve çevresindeki dünyaya karşı güvensiz olur.Bu güvensizlik,ileride olumlu bir şekilde çözümleninceye kadar,tüm gelişim dönemleri boyunca devam eder.

➤ 2-3 Yaş Özerkliğe Karşı Kuşku ve Utanç

Bu dönem on ikinci aydan itibaren üç yaşına kadar sürer. Genellikle çocuklar bu dönemde yürürler, başkalarıyla iletişim kurabilecek kadar konuşurlar. Çocuklar kendi çevrelerini kontrol etmek, güçlerini göstermek isterler. Yapabilecekleri ve yapamayacakları konusunda ana baba ve çevrelerindeki kişileri test ederler. Önceki dönemde temel güven duygusunu kazanmış çocuklar için, bu dönemde esnek ve çevresini özgürce keşfedebileceği ortamlar sağlanmalıdır. Çocuğun kendi kendine yemek yemesi, eşyalarını toplaması, giyinmesi, soyunması, giysilerini seçmesi, karşılaştığı bazı problemleri çözmesi desteklenmelidir. Bu yönde desteklenen çocukların bağımsızlık duygularının temelleri atılmış olur. Buna karşılık sürekli olarak sınırlandırılan, aşırı derecede korunan, çok sıkı kontrol edilen çocuklarda kendi yeteneklerinden şüphelenme, kendinden utanma duyguları oluşabilir.

➤ 3-6 Yaş Girişimciliğe Karşı Suçluluk

Bu dönem üç yaşından altı yaşına kadar sürer. Çocuğun motor ve dil gelişimi düzeyi, onun çevresini daha fazla araştırmasına, daha fazla girişken olmasına olanak verir. Çocukta hareketliliğin artmasıyla, problem oluşturan davranışları da artar. Çocukta girişkenlik duygusunun gelişebilmesi için, değişik yaşantılarla çocuğun kendisini keşfetmesine imkân sağlanmalıdır.

Çok sık azarlanan ve engellenen çocukta suçluluk duygusu gelişmektedir. Girişkenliği cezalandırılan çocuk, gerek bu dönemde gerekse yaşamın gelecek dönemlerinde yaptıklarının yanlış olduğunu düşünüp suçluluk duyabilir. Çocuğun yapması ve yapmaması gerekenler konusunda bir denge kurularak girişkenlikleri desteklenmelidir.

Çocukların çabaları desteklendiğinde, çalışma ve başarılı olma davranışları gelişir. Aksi takdirde sürekli olarak yaptıkları eleştirilen, desteklenmeyen, beğenilmeyen çocuklar, yaptıklarının değersizliğine inanarak aşağılık duygusu geliştirilebilir.

Örnek olay: İlkokul çağlarında bir çocuğa öğretmeni "Sen sakın matematikle ilgili bir alan seçme, başarılı olamazsın." der. Daha sonra tüm derslerden başarılı olan bu çocuk matematikte bir türlü başarılı olamaz, ilkökul öğretmeninın söyledikleri onu engeller. Lisede matematik dersinin öğretmeni, öğrencileri yüreklendirir ve herkesin matematiği öğrenebileceğini, başarılı olabileceğini söyler. Bu çocuk cesaretlenir ve matematikte başarılı olur. Bugün bu çocuk Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nden mezun bir inşaat mühendisidir.

➤ 7- 11 Yaş Çalışma ve Başarılı Olmaya Karşı Aşağılık Duygusu

Çocuk bu dönemde tek başına bir şey yapamayacağını sezerek başkalarıyla işbirliği kurmaktan ve birlikte çalışmaktan haz almaya başlamıştır. Çocuk, artık ortaya çıkardığı ürünlerle başkaları tarafından tanınmak ister. Başarılarından gurur duyma ve zevk alma duygusu gelişmiştir. Bu dönemin tehlikesi çocukta aşağılık duygusu ve yetersizliğin gelişmesidir.

➤ **12- 18 Yaş Ergenlik Dönemi Kimliğe Karşı Kimlik Bocalaması**

Bu dönem 12- 18 yaşları kapsar.”Ben kimim?” sorusu çok önemli bir hale gelir. Ergen ana- babasından çok, akran gruplarından etkilenir.

Öğretmen ve ana- babalar, ergene yetişkin gibi davranmalı; onunla sevgi ve saygı temeline dayalı bir dostluk kurmalıdır. Erikson’a göre bu dönemde ergen, başarılı bir şekilde kimlik çözerse, kendisine güvenen, kendinden emin bir kişi olarak yaşamını sürdürebilir ve başarılı olur. Aksi takdirde yaşamın gelecek dönemlerinde de bu kriz çözümleninceye kadar sürecektir. Örneğin; ne yapmak istediğine karar veremeyen,bir işten diğerine atlayıp bocalayan,çocuk gibi davranan yetişkinler,henüz kimlik kazanma krizini çözümleyememiş kişilerdir.

İlk Yetişkinlik Dönemi Yakınlığa Karşı Uzaklık

Bu dönem, 18- 26 yaşı kapsar. Ergenlik döneminde kimliğine kavuşan kişi , artık kimliğini kaybetme korkusuna kapılmaksızın başkalarıyla dostluklar kurabilir , karşı cinsten ilişkilerde arkadaşlık ve sevgi ağırlık taşır.

Bu dönemi sağlıklı atlatan kişi güvenli bir şekilde sevgiyi verme ve alma gücüne sahip olur. Başkalarıyla dostluk ilişkisi kurmada güçlük çeken genç psikolojik bir yalnızlığa sürüklenebilir.

➤ **Yetişkinlik Dönemi Üreticiliğe Karşı Durgunluk**

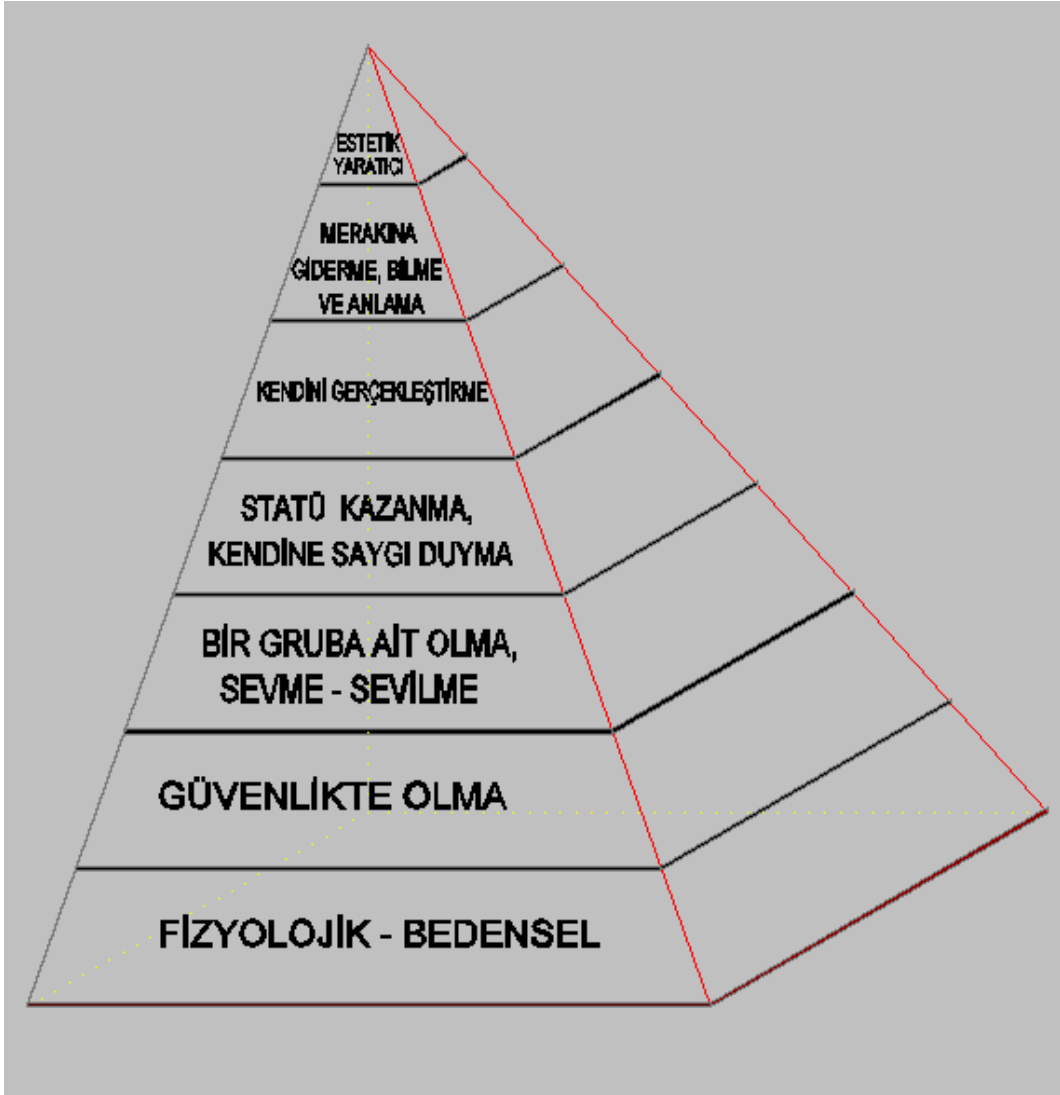
Bu dönem, orta yetişkinlik yıllarını kapsar. Daha önceki dönemlerini başarılı olarak atlatmışsa; birey üretken, verimli ve yaratıcıdır. Bunlardan yoksun olan bireyler, bir işe yaramama duygusuna kapılabilir ve durgunluk dönemine girebilirler. Çevreye kayıtsız kalıp mutsuz olabilirler.

➤ **Olgunluk Dönem Benlik Bütünlüğüne Karşı Umutsuzluk**

Bu dönem ileri yetişkinlikteki yaşları kapsar. Birey bu dönemde ya önceki yedi evrenin birikimi sonucu benliğini tam olarak bulmuş, güvenli, mutlu, topluma etkin uyum sağlayabilen, aranan, sevilen ve sayılan kimsedir. Ya da umutsuz, uyumsuz, hırçın, aksi bir insan görünümündedir.

1.6. Maslow’a Göre İhtiyaçlar Hiyerarşisi

Maslow, sağlıklı kişiliğin nasıl oluştuğuyla ilgili derin araştırmalar yapmış ve sağlıklı bir kişiliğin gelişebilmesi için gerekli olan gereksinmelerden meydana gelen, piramit biçiminde bir gereksinmeler hiyerarşisi ortaya koymuştur.

Maslow'un gereksinimler hiyerarşisi

1.7. Temel Gereksinimler

1.7.1. Fizyolojik – Bedensel Gereksinimler

Yaşamın sürdürülmesi için fizyolojik gereksinimlerin karşılanması şarttır. İnsanlar öncelikle biyolojik dengenin korunabilmesi için gerekli olan yiyecek, içecek, barınma, uykusuzluğu giderme gibi fizyolojik gereksinimlerini karşılamak zorundadır.

Fizyolojik gereksinimler giderilmediğinde, organizma üzerinde baskı yaparak diğer gereksinimlerin gerçekleşmesini engeller. Bu nedenle öğrencilerin aç , uykusuz, yorgun olduğu ve sınıf ortamının rahatsız , soğuk olduğu durumlarda ,derse katılmalarını beklemek çok gerçekçi olmayacaktır.

1.7.2. Güvenlikte Olma

Fizyolojik ihtiyaçları yeterli ve zamanında karşılanan birey kendisini güvende hisseder. Öğretmenin sınıfta uyulması gereken kuralları açıkça duyurması, öğrencinin kendisini güvende hissetmesini sağlar. Korku ve kaygı, öğrencilerin güvensizlik hissetmesine neden olur .

1.7.3. Ait Olma

Bireyin içinde yaşadığı topluma ait olduğunu hissetmesi için fizyolojik ve güvenlikte olma gereksinimlerinin giderilmiş olması gerekir. Birey kendisini bir gruba ait hissettiğinde mutlu olur. Örneğin bir öğrenci, öğretmeni ve arkadaşları tarafından benimsendiğini, sınıfın bir parçası olduğunu bilmek ister. Bu nedenle öğretmen öğrencileriyle tek tek ilgilenirken, öğrencilerin birbirleriyle iyi ilişki kurmalarını, birbirlerini sevmelerini sağlamalıdır.

1.7.4. Statü Kazanma

Fizyolojik, güvenlikte olma ve ait olma ihtiyaçları karşılanan birey, kendi kendine saygı duymayı, arkadaşlarının ona saygı duymasını ve yeteneklerinin arkadaşları tarafından takdir edilmesini ister. Öğretmenler, öğrencilerin yeteneklerinin farkına varmalı, onların yeteneklerini ve olumlu davranışlarını ödüllendirmelidir. Çocuğun başarısızlıkları karşısında, onları eleştirmek yerine, başarılı olmalarını sağlayacak ortamları düzenleyerek, güdülenmelerini sağlamalıdır.

1.8. Üst Düzey Gereksinimler

Kişi temel gereksinimleri karşılandıktan sonra, kendini gerçekleştirme güdüsü davranışlarını yönlendirmeye başlar. Kendini gerçekleştirme sürecindeki insanlar, kendine ve dış dünyaya ilişkin bilgiler edinme, olup bitenleri daha iyi anlayabilme gereksinimi duyarlar. Çevresi ve kendisi hakkında aydınlandıkça daha ince, estetik, soyut alanlarla ilgilenmeye yönelir, yaratıcılığı ortaya çıkar.

Üst düzey gereksinimler hiçbir zaman tam olarak karşılanamaz; çünkü birey, sürekli daha iyisini elde etmeyi ister.

1.9. Sosyal Gelişimin Diğer Gelişim Alanları İle İlişkisi

Çocuğun diğer gelişim alanlarındaki problemler, sosyal gelişimini de etkiler. Çocuk iyi bir sosyal gelişim gösteremezse, çevresiyle iletişim kurmakta zorluk çeker ve uyum sağlayamaz.

Zeka ve dil gelişimi bakımından üstün olan kimselerin genellikle sosyal yönden de üstün oldukları kabul edilir ve başkaları ile çabuk etkileşim kurarlar.

Fiziksel yönden iyi gelişen çocuk oyunlara ve gruplara girmekten çekinmez , kendine güvenir.

Duygusal tepkilerini kontrol etmeyi öğrenen çocuklar, genellikle sosyal gelişim yönünden de başarılı çocuklardır.

1.10. Sosyal Gelişime Uygun Etkinlikler

Aşağıda verilen sosyal gelişime uygun etkinlik örnekleriyle öğrendiğiniz bilgileri geliştirebilirsiniz.

- Sınıf ortamında sosyal gelişimi destekleyecek “tanışma amaçlı bir drama çalışması”
- Sınıf ortamında sosyal gelişimle ilgili kavramları anlatan bir etkinlik “benlik, sosyalleşme, sosyalleştirme, sosyal olgunluk ve kültür ile ilgili drama etkinlikleri”
- Sınıf ortamında 0–12 yaş çocuklarında sosyalleşme özelliklerini anlatan drama etkinliği
- Sosyal gelişime uygun davranışları içeren değişik görüşlere ilişkin örnek olay canlandırma
- Sosyal gelişimin diğer gelişim alanları ile ilişkisini anlatan bir drama etkinliği gerçekleştirme
- Yaşamın iyileştirilmesinde ve korunmasında sorumluluk alabilme bilincini destekleyici herhangi bir kukla tekniğiyle öykü anlatma
- Basit dekor ve müzik eşliğinde eşyalar kişiler tarafından seslendirilen tertip-düzen alışkanlığı kazandırmayı destekleyici drama etkinliği
- Özel giysiler, aksesuarlar, makyaj ve çeşitli ülkelerin müzikleri veya CD’lerini içeren 23 Nisan Bayram etkinlikleri için bir öykü canlandırma
- Müzik, kostüm, makyaj ve takılarla desteklenmiş oyun haline düştürülebilecek öykü canlandırma
- Bazı ev eşyalarını tanıtıcı canlandırılabilir veya kukla teknikleriyle anlatılabilecek oyun etkinliği
- Çeşitli şapkalar kullanılarak bazı meslekleri tanıtmayı amaçlayan, yeni bir kişilik kazandırabilecek drama etkinlikleri

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Ölçme Soruları

Bu faaliyet kapsamında kazandığınız bilgilerle aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz. Cevaplarınızı cevap anahtarından kontrol ediniz.

1. Çocuğun sosyalleşmesine etki eden en önemli etmen aşağıdakilerden hangisidir?
A) Kalıtım
B) Hastalıklar
C) Çevre
D) Biyolojik faktörler
2. Çocuğun dünyaya geldiği ilk aylarda bedeniyle dış dünyayı ayıramaması aşağıdakilerden hangi kavramla açıklanır?
A) Sosyalleşme
B) Benlik
C) Kültür
D) Öğrenme
3. “Kültür” tanımında yer almaması gereken kavram aşağıdakilerden hangisidir?
A) Gelenek
B) Adet
C) Görenek
D) Sosyalleşme
4. Çocukların birbirleriyle yardımlaşması, dostça yaşaması sosyalleşmenin hangi özelliği içinde yer alır?
A) İş birliği
B) Gruba katılma
C) Arkadaş edinme
D) Rekabet
5. Temel güven duygusu hangi yaşlarda kazandırılır?
A) 0-1 yaş
B) 2-3 yaş
C) 3-4- yaş
D) 4-5- yaş
6. Çok sık azarlanan ve engellen çocuktan hangi duygu gelişir?
A) Saldırganlık
B) İnatçılık
C) Öfke
D) Suçluluk

7. Kimlik bocalaması hangi yaşlarda yoğunlaşır?
A) 8- 9 yaş
B) 11- 13 yaş
C) 12- 18 yaş
D) 14- 19 yaş
8. Sağlıklı kişiliğin oluşmasında derin araştırmalar yapan ve piramit biçimindeki gereksinim hiyerarşisini ortaya koyan kişi kimdir?
A) Ericson
B) Maslow
C) Ferud
D) Piaget
9. Aşağıdakilerden hangisi Maslow' un gereksinimler hiyerarşisinde üst düzey gereksinimler arasında yer almaz?
A) Merakını giderme
B) Estetik, yaratıcılık
C) Kendini gerçekleştirme
D) Statü kazanma
10. Aşağıdakilerden hangisi yaşamın sürdürülebilmesi için gerekli olan fizyolojik ihtiyaçlar arasında yer almaz?
A) Beslenme
B) Uyku
C) Ait olma
D) Giyim

Değerlendirme

Cevaplarınızı, cevap anahtarıyla karşılaştırınız ve doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevapladığımızda sorularla ilgili öğrenme faaliyetlerini tekrarlayınız.

Cevaplarınızın hepsi doğruysa bir sonraki öğrenme faaliyetine geçebilirsiniz.

UYGULAMA FAALİYETİ

Sosyal gelişim özelliklerini dikkate alarak bir etkinlik seçip hazırlayınız. Etkinliğinizi sınıf ortamında veya uygun ortamlarda uygulayınız. Etkinliğinizin sonucunu rapor haline getirip arkadaşlarınızla paylaşınız

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Çocuğun yaş ve gelişim seviyesine göre sosyal gelişim özelliklerini inceleyiniz.	➤ Çocuğun yaş ve gelişim seviyesine göre sosyal gelişimin özelliklerini dikkatli olarak araştırınız.
➤ Çocuğun arkadaş edinmesini sosyal açısından inceleyiniz.	➤ Sosyal gelişimde arkadaş edinmeyi dikkate alarak araştırınız.
➤ Çocuk kavga ve tartışmalarını sosyal gelişim açısından inceleyiniz.	➤ Sosyal gelişimde çocuk, kavga ve tartışmalarını dikkate alarak araştırınız.
➤ Çocukta işbirliğini sosyal gelişim açısından inceleyiniz.	➤ Sosyal gelişimde işbirliğini dikkate alarak araştırınız.
➤ Çocuk rekabeti sosyal gelişim açısından inceleyiniz.	➤ Sosyal gelişimde rekabeti dikkate alarak araştırınız.
➤ Kız-erkek çocuk ilişkilerini sosyal gelişim açısından inceleyiniz.	➤ Sosyal gelişimde kız-erkek çocuk ilişkilerini dikkate alarak araştırınız.
➤ Sosyal gelişim özelliklerine uygun etkinlikleri belirleyiniz.	➤ Sosyal gelişim özelliklerine uygun etkinlikleri araştırınız.
➤ Etkinliğinizi uygulayınız.	➤ Etkinliğinizi amacına uygun gerçekleştiriniz.
➤ Etkinliğinizi amacına uygunluğu açısından değerlendiriniz.	➤ Etkinliğinizi amacına uygunluğu açısından objektif olarak değerlendiriniz.
➤ Uyguladığınız etkinliği belgelendirerek bir sunuş hazırlayınız(fotoğraf, resim vb.).	➤ Sunumunuzu dikkatli yaratıcı ve estetik olarak hazırlayınız
➤ Etkinliğinizin sonucunu rapor haline getirerek arkadaşlarınıza paylaşınız.	➤ Raporunuzu hazırlarken istekli dikkatli temiz ve düzenli olunuz.

Performans Değerlendirme

Aşağıda hazırlanan değerlendirme ölçeğine göre kendinizin ya da arkadaşınızın yaptığı çalışmayı değerlendiriniz. Gerçekleşme düzeyine göre “Evet/Hayır” seçeneklerinden uygun olan kutucuğu işaretleyiniz.

Değerlendirme Kriterleri	Evet	Hayır
Çocukların yaş ve gelişim seviyesine göre sosyal gelişim özelliklerini incelediniz mi?		
Çocuğun arkadaş edinmesini sosyal açılarından incelediniz mi?		
Çocuk kavga ve tartışmalarını sosyal gelişim açısından incelediniz mi?		
Çocukta işbirliğini sosyal gelişim açısından incelediniz mi?		
Çocuk rekabeti sosyal gelişim açısından incelediniz mi?		
Kız-erkek çocuk ilişkilerini sosyal gelişim açısından incelediniz mi?		
Sosyal gelişim özelliklerine uygun etkinlik belirlediniz mi?		
Etkinliğinizi uyguladınız mı?		
Etkinliğinizi amaca uygunluğu açısından değerlendirdiniz mi?		
Uyguladığınız etkinliği belgelendirerek bir sunu hazırladınız mı?		
Etkinliğinizin sonucunu rapor haline getirerek arkadaşlarınızla paylaştınız mı?		

Değerlendirme

Yaptığınız değerlendirme sonunda hayır şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Cevaplarınızın hepsi evetse bir sonraki faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ- 2

AMAÇ

Öğrenme faaliyetinde kazandırılacak bilgi ve beceriler doğrultusunda uygun ortam sağlandığında, sosyal gelişim özelliklerine uygun araç, gereç ve etkinlik hazırlayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Çevrenizde bulunan Erken Çocukluk Eğitim Kurumlarından, ailelerden, kitapçılardan, elektronik ortamdan, oyuncakçılardan çocukların sosyal gelişim özelliklerine uygun araç gereçleri araştırıp etkinlik hazırlayınız. Edindiğiniz deneyimleri öğrendiğiniz konularla bütünleştirerek çıkan sonuçları arkadaşlarınızla paylaşınız.

2. SOSYAL GELİŞİME UYGUN ETKİNLİKLER

2.1. Sosyal Gelişime Uygun Etkinlikler

- **Sosyal gelişimi destekleyici etkinlikler yoluyla çocuklara kazandırılması amaçlanan beceriler:**
 - Gelişim düzeyine uygun olarak problemleri nasıl çözebileceğini ve nasıl karar alabileceğini öğrenebilme
 - Diğerlerini ve kendini kabul edebilme ve değerli olduğunu anlayabilme
 - Olumlu benlik algısını geliştirebilme
 - Bağımsız davranabilme ve kendi hareketlerinin, davranışlarının sorumluluğunu taşıyabilme
 - Kendinin ve diğerlerinin duygularını tanıma ve kabul edebilme
 - Sosyal iletişim becerilerini geliştirebilme
 - Aile içindeki rolünü oynayabilme
 - Kuralların gerekliliğini anlayabilme
 - Kendi kültürünün geleneklerini fark edebilme
 - Toplum içinde yaşayan birey olarak kendini kabul edebilmesi
 - Toplum içinde farklı insanların olduğunu ve bunların birtakım hizmetler sağladıklarını anlayabilme
 - Dünyada farklı kültürlerini ve insanların olduğunu fark edebilme
 - Geçmişteki ve şu andaki toplumları öğrenebilme ve geniş bir çerçeve içinde ilişkilerini anlayabilme
 - Liderlik ve grup ilişkilerini anlayabilme
 - Çevrenin insan yaşamındaki önemini anlama/çevresel problemleri araştırma ve çözümler üretebilme
 - Yeni teknoloji bilgisinin farkına varabilme

➤ **Sosyal gelişim ile ilgili etkinlikleri planlama ve uygulamada dikkat edilecek özellikler:**

Sosyal gelişim; çocuğun içinde bulunduğu gruba ya da yaşadığı kültürdeki diğer bireylerle geçinebilmesi, onlar gibi davranabilmesidir.

Bir grubun üyesi olmayı öğrenmek, birçok sosyal beceriyi gerektirmektedir. Çocuğun diğer çocuklarla birlikte yetişkinin ilgisini paylaşması, okul öncesi yıllarında gerçekleşmektedir. Bu durumda küçük çocukların, kendi aile çevresindeki diğer çocuklar ve yetişkinlerle ilişki kurmayı öğrenmeleri söz konusu olmaktadır. Grup içinde birlikte çalışmayı içeren sosyal becerilerin kazanılması ile çocuklar materyalleri nasıl paylaşacaklarını, etkinliğe nasıl katılacaklarını, diğerlerini dinlemeleri gerektiğini, bazen birlikte bazen de kendi kendilerine çalışmalarının gerektiğini öğreneceklerdir.

Çocuklar bebeklik döneminden itibaren yaşam deneyimleri aracılığıyla kendini tanıma ve kabul etmeyi öğrenirler. Bu öğrenme sürecinde ailesi kadar dış çevrenin de çok önemli rolü bulunmaktadır. Çocuk için çevre oldukça karmaşık, çoğu zaman da anlaşılması zor ilişkilerle doludur.

Çocukların olumlu ilişkiler kurabilmesi, içinde bulunduğu toplumun bir üyesi olduğunu kavrayarak aktif, katılımcı ve yaratıcı bir kişilik yapısı kazanması için öncelikle sosyal gelişim yönünden dikkatlice planlanmış etkinliklere ihtiyaç vardır.

Sosyal gelişim ile ilgili etkinlikleri planlama ve uygulamada eğitimcilerin dikkat etmeleri gereken özellikler:

- Çocukların yaş ve gelişim düzeyine uygun, kendilerini rahat hissedebilecekleri çevresel düzenlemeler yapmak,
- Çocukların kendini kabulünü sağlayıcı ve olumlu benlik kavramını geliştirmeye ilişkin destekleyici tavır ve tutumlar benimsemek,
- Başka çocuklarla ve yetişkinlerle birçok durumda iletişim kurmayı destekleyen ortamlar yaratmak,
- Çocuklar arasında sosyal etkileşim ortamının oluşmasına olanak veren etkinlikler planlamak,
- Çocukların toplumdaki değişik sosyal rollerin farkına varmalarını ve bu rollerin toplum için önemini anlamlarını sağlamak,
- Çocukların kendine güvenli ve bağımsız hareket etmeyi öğrenebilecekleri ortamlar düzenlemek,
- Çocukların sorumluluk duygusunu kazanabilmelerine fırsat vermek,
- Çocukların seçim yapma ve karar verme becerilerini kazanabilmelerine fırsat vermek,
- Olumlu sosyal iletişimin sağlanabilmesi için çocukların birbirlerini gerçek anlamda tanımalarına olanak veren etkinlikler düzenlemek,
- Çocuklara bir grubun üyesi olduğunu fark ettirecek ve gruba uyumunu kolaylaştıracak ortamlar hazırlamak.

2.2. Sosyal Gelişime Uygun Araç Gereçler

- Çeşitli toplar
- Fasulye torbaları
- Atlama ipleri
- Çıngıraklar
- Halat
- Müzik kutuları
- Araba ya da kamyon tekerleri
- Ses çıkartan tahta ve plastik oyuncaklar
- Çemberler
- Hareketli oyuncaklar
- Bez oyuncaklar
- Boş kutular
- Dış kaşıma halkaları
- Büyük renkli küpler
- Bahçe oyuncakları
- Büyük tahta çivilerle geçmeli oyuncaklar
- Jimnastik minderleri
- Basit bloklar
- Takıp sökmek için plastik cıvata ve somunlar
- İtmeli-çekmeli ses çıkartan oyuncaklar
- Çocuk şiiri ve resimli hayvanlar
- Boş tahta ve mukavva kutular
- İp ve tırmanma merdiveni
- Tahta, bez veya plastik hayvanlar
- Jimnastik sırası
- Kum havuzu ve kum oyuncaklar
- Plastik oyuncak tabak, çay takımları
- Büyük kamyon, uçak ve trenler
- Küçük bebekler
- Denge tahtası
- Oyuncak ve gerçek telefonlar
- Müzik aletler, zil, tef, davul
- Jimnastik tahtası
- Boncuklar ve ip
- Sabunla balonlar yapma
- 6–8 parçalık basit yap-bozlar
- İtmeli-çekmeli araçlar
- Parmak boyası
- Bağlama oyuncaklar
- Resimli lottolar
- Düğmeli-fermuarlı giysileri olan, giydirilecek bebekler
- Jimnastik kasası
- Kavram geliştirici oyuncaklar

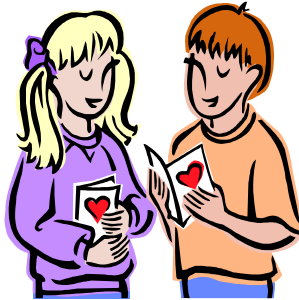
- Basit bilmeceler ve tahmin oyunları
- Öykü kitapları ve masallar
- El kuklaları
- Tornetler
- Yap-boz oyuncakları
- İp bağlama ve çeşitli kâğıt işler
- Kolâj çalışması, artık kâğıt ve kumaş parçaları
- Keskin olmayan makas ve kâğıtlar
- Stafetler
- Domino
- Büyüteç
- Küçük ev hayvanları
- Basit resim, harf ve sayı oyunları
- Küçük bakım istemeyen bitkiler
- Takmalı çıkarmalı oyuncaklar
- Geçmeli oyuncakları
- Büyük bebek arabaları
- Büyük arabalar
- Bilgi kartları
- Halka atma ve top oyunları
- Tombala
- Basit kâğıt oyunları

2.3. Sosyal Gelişime Uygun Etkinlik Planlama

Aşağıda verilen sosyal gelişime uygun etkinlik örnekleriyle sosyal gelişim özelliklerine ilişkin değerlendirme kriterlerini karşılaştırabilirsiniz.

Sosyal Gelişime Uygun Etkinlikler

- **Arkadaş Edinme:**

Etkinlik Adı: Arkadaşlık Halkası

Amaç: Arkadaşlık ilişkilerini geliştirebilme

Materyal: Renkli fon kartonları, artık malzemeler, yapıştırıcı, makas, boya kalemleri

Değerlendirme Ölçeği

Uygulama: Renkli fon kartonlarına, çocuklardan el izlerini çizip kesmelerini ve süslemelerini (Kendi fotoğraflarını da yapıştırabilirler.) isteyip bunları pano üzerine yan yana dizerek çocuklarla birlikte arkadaşlık halkası oluşturun ve oluşturulan panoyla ilgili çocukların yorumlarını alın.

Değerlendirme Kriterleri	Evet	Hayır
Arkadaş Edinmede Aranılan Kriterler, Gözlenecek Davranışlar		
1. Diğer çocuklarla etkileşime girerek birlikte oynar.		
2. Başkalarına ait malzemeyi kullanabilmek için izin ister.		
3. Belirlenen kurallara uyar.		
4. Uzun süreli arkadaşlık ilişkileri kurar.		
5. Kendi arkadaşını kendi seçer.		
6. Arkadaşlarının problemlerini paylaşır.		
7. Arkadaşıyla oynarken zevk alır.		
8. Diğerlerine yardımcı olmanın hazzını yaşar.		
9. Başkalarına oyunun ya da etkinliğin kurallarını açıklar.		
10. Sahip olduğu nesnelere arkadaşlarıyla paylaşır.		

- **Gruba Katılma:**

Etkinlik Adı: “Ben Bir Ağacım”

Amaç: Grupta kendini ifade etmek

Materyal: Öğretmenin çocuklarla birlikte fon kartonları kullanarak hazırladığı ağaç bölümleri

Uygulama; “Çocuklara kim ağaç olmak istiyor?” diye sorulur. Gruptan biri ortaya gelir “ Ben bir ağacım.” der.

Diğerleri sırası ile onun dalı, meyvesi, yaprağı vb. olur.

“Ben sınıfın öğrencisiyim. “

“Ben arkadaşımın” tümceleriyle bütünü parçaları tamamlatılır.

Not: Bu etkinlik ortaya gelen çocuğun başka simgelerle de ,diğerlerinin onu tamamlaması şeklinde olabilir.

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	Evet	Hayır
Gruba Katılma ile İlgili Kriterler, Gözlenecek Davranışlar		
1. Mantıklı, kontrollü ve bağımsız hareket eder.		
2. Küçük gruplarla oynamayı sever.		
3. Oyunların kendine özgü kurallarına uyar.		
4. Yetişkinlerin liderliğindeki grup oyunlarında kurallara uyar.		
5. Oynarken grup arkadaşlarıyla iletişim kurar.		
6. Grup içinde oynamak istediğini seçer.		
7. Grup oyununda arkadaşını seyreder.		
8. Sırasını bekler.		
9. Grup etkinliklerinden hoşlanır.		
10. Kendi cinsleri arasında oyun kurar.		

- **Çocuk Kavga ve Tartışmaları**

Etkinlik Adı: Çatışma

Amaç: Sosyal olmayan davranışların farkında olma

Materyal:

Uygulama: **Grubu** üç sıra halinde dizin. Birinci grubun, üçüncü gruba liderinin söylediği cümleyi iletmeye çalışırken, ortadaki grubun sürekli parazit sesler çıkarmasını sağlayın. Parazit olan grubu sürekli değiştirin. Etkinlik sonunda çocuklardan neler hissettikleri konusunda görüş alın.

DEĞERLEDİRME KRİTERLERİ	Evet	Hayır
Çocuk Kavga ve Tartışmaları ile İlgili Kriterler, Gözlenecek Davranışlar		
1. Kendi duygularını fark eder hakkını savunur.		
2. Sosyal olarak kabul görmeyecek davranışlarını kontrol eder.		
3. Gerekğinde özür diler.		
4. Sık sık kavga eder; ama küskünlükleri uzun sürmez.		
5. Çocuk kavga ve tartışmalarda ailenin tutumu gözlenir.		
6. Oyuncaklarını paylaşır.		
7. Sözel olan ve sözel olmayan kuralları bilir.		
8. Doğru-yanlış, iyi-kötü, güzel-çirkin, haklı-haksız gibi ahlaki kavramları bilir.		
9. Başkalarının haklarına saygı gösterir.		
10. Diğer çocukları taklit ederek kurallara uyar.		

- **İşbirliği**

Etkinlik Adı: İşleri Paylaşım

Amaç: Sorumluluk alma ve paylaşmanın önemini kavrayabilme

Materyal: Alacakları sorumluluklara ilişkin sembollerden oluşan kartlar

Uygulama: Önce çocuklarla birlikte iş yapmanın önemi,yeterliliği ve birlikte yapılması gereken işlerin neler olduğu hakkında sohbet edin, daha sonra sınıf içinde birlikte uygulanacak işleri belirleyin.Bu işlerden sorumlu olacak çocukları seçin ve sorumlu oldukları işleri temsil eden sembolleri seçerek,kendi üzerlerine takmalarını isteyin.Seçtikleri işlerde sorumlulukları paylaşmalarına yardım edin.Daha sonra çocuklar arasında sorumluluk değişimi yapabilirsiniz.

DEĞERLEDİRME KRİTERLERİ	Evet	Hayır
İşbirliğinde Aranılan Kriterler, Gözlenecek Davranışlar.		
1. Oyuncaklarını arkadaşları ile paylaşır.		
2. Başkalarına yardım etmeyi sever.		
3. Başkalarının görüşlerini alır.		
4. Oyun içinde sosyal iletişim kurallarını bilir ve uyar.		
5. Sıkıntı içinde olan oyun arkadaşlarını rahatlatır.		
6. Sahip olduğu şeyleri arkadaşlarıyla paylaşır.		
7. Oynadığı oyunun kurallarına uyar.		
8. Arkadaşlarının hakkına sahip duyar.		
9. Arkadaşlarıyla dayanışma içinde sorunları çözer.		
10. Gerektiğinde öğretmeni ile işbirliği yapar.		

- **Rekabet**

Etkinlik Adı: Gazete ve Dans

Amaç: Yarışma duygusunu geliştirme

Materyal: Gazete,müzik çalar

Uygulama: Erken çocukluğa uygun bir müzik parçası açın.Çocuklardan gazetenin etrafında dans etmelerini isteyin. Müziği durdurun ve çocukların gazetenin üzerine çıkmalarını isteyin.Her defasında gazete parçasını küçültün.Son bir kişi kalana kadar tekrar edin.

DEĞERLEDİRME KRİTERLERİ	Evet	Hayır
Rekabet de Aranılan Kriterler, Gözlenecek Davranışlar		
1. Yarışma nitelikleri oyunlara ilgi duyar.		
2. Etkinliklerini gerçekleştirirken yarışçılık duygusu taşır.		
3. Yaşadığı aile ortamı rekabet konusunda etkendir.		
4. Kendinin ve diğerlerinin duygularını kabul eder.		
5. Yarışma nitelikli oyunları oynar.		
6. Kazandığı oyunda sevinme tepkisi verir.		
7. Yarışma nitelikli oyunlarda hırslanır.		
8. Yarışma nitelikli oyunlarda karşı tarafı küçümserler.		
9. Yarışma nitelikli oyunların sonucunda hoşgörülü davranış gösterir.		
10. Yarışma nitelikli oyunların tekrarından zevk duyar.		

- **Kız-Erkek Çocuk İlişkileri**

Etkinlik Adı: Karşındakini Tanı (Doğaçlama)

Amaç: Arkadaş ilişkilerinde birbirlerini tanıma

Materyal:

Uygulama: Çocuklar bir halka oluşturur. Tüm grubun gözleri kapalı bir şekilde oturması sağlanır. Gruptan seçilen bir kız ve bir erkek birbirlerine yürür ve merhaba derler.

Bu kız ve bu erkek kimdir? Birbirlerini tanıyorlar mı? Bu karşılaşma anı ile ilgili yorumlar yapılır. Durumlar yaratılır. Lider grubun yorumlarının gerçekçilikten düşlere doğru abartılmasını ister. Fikirler grupça oyunlara dönüştürülür.

Değerlendirme Kriterleri	Evet	Hayır
Kız-Erkek Çocuk İlişkilerinde Aranılan Kriterler, Gözlenecek Davranışlar		
1. Seçilen kız öğrenci annesini model almıştır.		
2. Seçilen erkek öğrenci babasını model almıştır.		
3. Kız-erkek çocuk arkadaşı grubunda yer alan kişilerin adını söyleyebilir.		
4. Kız-erkek çocuk arkadaş seçiminde, anne-babalarının etkilerini göz önüne alır.		
5. Seçilen kız ya da erkek öğrenci oyunlarında karşı cinse rol verir.		
6. Karşı cins tarafından sosyal olarak kabul görmeyecek davranışlarını kontrol eder.		
7. Sıkıntı içinde olan karşı cinsten oyun arkadaşını rahatlatır.		
8. Aldıkları görev ve sorumlulukları yerine getirirken karşı cinsten yardım alır.		
9. Karşı cinsin görevlerini alır.		
10-Kendi cinsinden memnuniyet duyar.		

UYGULAMA FAALİYETİ

Çocuğun sosyal gelişim özelliklerini dikkate alarak bir etkinlik seçip hazırlayınız. Etkinliğinizi Erken Çocukluk Eğitim Kurumlarında çocuklara uygulayınız. Etkinliğinizin sonucunu rapor haline getirip arkadaşlarınızla paylaşınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Çocuğun yaş ve gelişim seviyesine göre sosyal gelişim özelliklerini inceleyiniz.	➤ Çocuğun yaş ve gelişim seviyesine göre sosyal gelişimin özelliklerini dikkatlice araştırınız.
➤ Çocukların sosyal gelişim özelliklerine uygun materyalleri inceleyiniz.	➤ Çocukların sosyal gelişim özelliklerine yönelik materyalleri dikkatlice inceleyiniz.
➤ Çocuğun sosyal gelişim özelliklerine uygun etkinlikleri belirleyiniz.	➤ Çocuğun sosyal gelişim özelliklerine uygun etkinlikleri araştırınız.
➤ Etkinlik uygulamada amacınızı belirleyiniz.	➤ Çocuğun hangi sosyal gelişim özelliğini tıdığını araştırınız. (İşbirliği paylaşma,kurallara uyma vb.).
➤ Etkinlik için uygun araç gereçlerinizi hazırlayınız.	➤ Araç gerecin çocuğun gelişimine uygun dayanaklı yaratıcı materyallerden oluşmasına dikkat ediniz.
➤ Etkinliğin amacını ve uygulama basamağını çocuklara anlatınız.	➤ Türkçeyi iyi kullanmaya dikkat ediniz.
➤ Etkinliği çocuklara uygulayınız.	➤ Çocuklara karşı güler yüzlü hoşgörülü davranınız.
➤ Etkinlik sırasında çocuklarla iletişim kurunuz.	➤ Çocuklarla olumlu iletişimde bulununuz. ➤ Çocuklara karşı sabırlı ve anlayışlı olunuz .
➤ Etkinliğinizi amacına uygunluğu açısından değerlendiriniz.	➤ Etkinliğinizi amacına uygunluğu açısından objektif olarak değerlendiriniz.
➤ Uyguladığınız etkinliği belgelendirerek bir sunuş hazırlayınız(fotoğraf,resim vb.).	➤ Sunumunuzu dikkatli, yaratıcı ve estetik olarak hazırlayınız.
➤ Etkinliğinizin sonucunu rapor haline getirerek arkadaşlarınıza paylaşınız.	➤ Raporunuzu hazırlarken istekli, dikkatli, temiz ve düzenli olunuz.

Değerlendirme Ölçeği

Aşağıda hazırlanan değerlendirme ölçeğine göre kendinizin ya da arkadaşınızın yaptığı çalışmayı değerlendiriniz. Gerçekleşme düzeyine göre “Evet/Hayır” seçeneklerinden uygun olan kutucuğu işaretleyiniz.

Değerlendirme Kriterleri	Evet	Hayır
Çocukların yaş ve gelişim seviyesine göre sosyal gelişim özelliklerini incelediniz mi?		
Çocukların sosyal gelişim özelliklerine yönelik materyalleri incelediniz mi?		
Çocuğun sosyal gelişim özelliklerine uygun etkinlikler seçtiniz mi?		
Etkinlik uygulamadaki amacınızı belirlediniz mi?		
Etkinlik için uygun araç gereç seçtiniz mi?		
Etkinliğin amacını ve uygulama basamağını çocuklara anlattınız mı?		
Etkinliği çocuklara uyguladınız mı?		
Etkinlik sırasında çocuklarla iletişim kurdunuz mu?		
Etkinliğinizi amaca uygunluğu açısından değerlendirdiniz mi?		
Çocuklara uyguladığınız etkinliği belgelendirerek bir sunu hazırladınız mı?		
Etkinliğinizin sonucunu rapor haline getirerek arkadaşlarınızla paylaştınız mı?		

Değerlendirme

Yaptığınız değerlendirme sonunda hayır şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet kapsamında kazandığınız bilgi ve becerileri aşağıdaki soruları cevaplayarak belirleyiniz. Sorunların (D) Doğru ya da (Y) Yanlış olarak değerlendiriniz.

1. () Sosyal gelişim; çocuğun içinde bulunduğu gruba ya da yaşadığı kültürdeki diğer bireylerle geçinebilmesi, onlar gibi davranabilmesidir.
2. () Bir grubun üyesi olmayı öğrenmek, birçok sosyal beceriyi gerektirir.
3. () Çocuk için çevre oldukça basit, çoğu zaman da anlaşılması kolay ilişkilerle doludur.
4. () Çocuklar 4-6 yaştan itibaren yaşam deneyimleri aracılığıyla kendini tanıma ve kabul etmeyi öğrenirler
5. () Bağımsız davranabilme ve kendi hareketlerinin, davranışlarının sorumluluğunu taşıyabilme sosyal gelişimi destekleyici etkinlikler yoluyla çocuklara kazandırılması amaçlanan becerilerdendir.
6. () Olumlu sosyal iletişimin sağlanabilmesi için çocukların birbirlerini gerçek anlamda tanımalarına olanak veren etkinlikler düzenlenmelidir.
7. () Çocukların ilköğretim döneminden itibaren seçim yapma ve karar verme becerilerini kazanabilmelerine fırsat verilmelidir.
8. () Sosyal gelişime uygun araç gereçlerden bazıları; Kavram geliştirici oyuncaklar, Küçük ev hayvanları, Basit resim, harf ve sayı oyunlarıdır.
9. () ‘Gazete ve Dans’ etkinliği çocuk kavga ve tartışmalarına iyi bir örnektir.
10. () “Ben Bir Ağacım” etkinliği gruba katılmaya iyi bir örnektir.

Değerlendirme

Cevaplarınızı, cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevaplar verdiyseniz öğrenme faaliyetinin ilgili bölümüne dönerek ilgili bölümü kontrol ediniz. Cevaplarınız doğruysa, modül değerlendirmeye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Ölçme Soruları

Bu faaliyet kapsamında kazandığınız bilgilerle aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz. Cevaplarınızı cevap anahtarından kontrol ediniz.

1. ‘Toplumsal beklentilere uygunluk gösteren kazanılmış davranış yeteneği’ aşağıdakilerden hangisini açıklar.
A) Sosyalleştirme
B) Kültür
C) Sosyal gelişim
D) Benlik
2. Aşağıdakilerden hangisi 0-12 yaş çocuklarında sosyalleşme özelliklerinden biridir.
A) Özel yetenek
B) Gruba katılma
C) Akıl yürütme
D) Şarkı besteleme
3. Hangi dönemde çocuğun ana-babasına bağlılığı çözülmekte ve dışarıdaki arkadaşlarıyla ilgilendiği görülmektedir.
A) Erken çocukluğun sonlarına doğru
B) İlk 36 ayda
C) İlköğretimin sonlarına doğru
D) Ergenlik çağı
4. Çocuk grup halinde oynamaya ne zaman başlar.
A) 0-12 ayda başlar
B) 1-2 yaşında başlar
C) 3-4 yaşında başlar
D) 5-6 yaşında başlar
5. Çocukların cinsiyetle ilgili tavırları belirlemesi ve kendi cinsiyle karşı cinsin özelliklerini öğrenmesi ne zaman görülmektedir.
A) Bir yaşından sonra
B) İki yaşından sonra
C) Üç yaşından sonra
D) Dört yaşından sonra
6. Aşağıdakilerden hangisi Erikson’a göre psiko-sosyal gelişim evrelerinden biri değildir.
A) Temel güvene karşı güvensizlik
B) Özerkliğe karşı kuşku ve utanç
C) Girişimciliğe karşı suçluluk
D) Üst düzey gereksinimler

7. Erikson'a göre Psiko-Sosyal Gelişim Evrelerinin hangisinde çocuğun kendi kendine yemek yemesi, eşyalarını toplaması, giyinmesi, soyunması, giysilerini seçmesi, karşılaştığı bazı problemleri çözmesi desteklenmelidir.
- A) Temel güvene karşı güvensizlik
B) Özerkliğe karşı kuşku ve utanç
C) Girişimciliğe karşı suçluluk
D) Çalışma ve başarılı olmaya karşı aşağılık duygusu
8. Aşağıdakilerden hangisi Maslow'a Göre Temel Gereksinmelerden biri değildir.
- A) Güvenlikte Olma
B) Statü Kazanma:
C) Kimliğe Karşı Kimlik Bocalaması
D) Fizyolojik – Bedensel Gereksinmeler
9. Bir grubun üyesi olmayı öğrenmek, aşağıdakilerden hangisini gerektirmektedir.
- A) Birçok sosyal beceriyi
B) Özel yetenekleri
C) Birçok fiziksel beceriyi
D) Espri yeteneğini
10. Aşağıdakilerden hangisi Sosyal Gelişime Uygun Araç Gereçlerden biri değildir.
- A) İtmeli-çekmeli araçlar
B) Parmak boyası
C) Bağlama oyuncaklar
D) Bilgisayarda oynanan oyunlar

Değerlendirme

Cevaplarınızı, cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevaplar verdiyseniz öğrenme faaliyetinin ilgili bölümüne dönerek ilgili bölümü kontrol ediniz.

Öğrenme faaliyetleri, ölçme değerlendirme ve modül değerlendirme bölümlerinde istenen çalışmalarını başarı ile tamamladıysanız öğretmeninizle iletişim kurarak diğer modüle geçiniz.

CEVAP ANAHTARLARI

Öğrenme Faaliyeti -1' in Cevap Anahtarı

1	C
2	B
3	D
4	A
5	A
6	D
7	C
8	B
9	D
10	C

Öğrenme Faaliyeti -2' in Cevap Anahtarı

1	D
2	D
3	Y
4	Y
5	D
6	D
7	Y
8	D
9	Y
10	D

Modül Değerlendirme Cevap Anahtarı

1	C
2	B
3	A
4	C
5	B
6	D
7	B
8	C
9	A
10	D

ÖNERİLEN KAYNAKLAR

- **ARAL, Neriman.** (2002). Okul Öncesi Eğitim ve Eğitim Programları, Ya-Pa, İstanbul.
- **CİRHİNLİOĞLU, Fatma Gül.** (2004). Çocukların Ruh Sağlığı ve Gelişimi: Okul Öncesi Dönem, Nobel Yay., Ankara.
- **DALKILIÇ, Nursel Uyar.** (2004). Okul Öncesi Eğitimde Üniteler, Belirli Günler ve Haftalar, Epsilon, İstanbul.
- **DARICA, Nilüfer.** (2004). Okul Öncesi Eğitimcileri İçin Etkinlik Dünyası Uygulama Kitabı, Morpa Yay., İstanbul.
- **ERKUNT, Nimet.** (1966). Okul Öncesi Eğitim ile İlgili Uygulamalı Çalışmalar, M.E.B. Basımevi, İstanbul.
- **KOÇ, Nizamettin.** (1983). “Okul Öncesi Eğitim ve Sorunları”, T.E.D. VII. Eğitim Toplantısı, T.E.D., Ankara.
- **MENGÜTAY, Sami.** (1999). Okul Öncesi ve İlkokullarda Hareket Gelişi, Tutibay, Ankara.
- **ONDER, Alev.** (2003). Okul Öncesi Çocukları için Eğitici Drama Uygulamaları, Mor-Pa Kültür Yay., İstanbul.
- **ÖZTÜRK, Ayten.** (2001) Okul Öncesinde Eğitiminde Oyun, Esin Yayınevi, İstanbul.

KAYNAKLAR

- **AKAY, Gül.** Çocuk Gelişimi, Esin Yayınevi, İstanbul.
- **ATAMAN, Ayşegül.** (2004). Gelişim ve Öğrenme, Gündüz Eğitim ve Yay., Ankara.
- **BACANLI, Hasan.** (1991). Eğitim Psikolojisi, Alkım Yayınevi, İstanbul. -----
----- (2002). Gelişim ve Öğrenme, Nobel Yay., Ankara.
- **BİLİR, Şule.** (1998). Her Yönüyle Çocuğunuz, Alkım Yay., İstanbul.
- **CÜCELOĞLU, Doğan.** (1993). İnsan ve Davranışı, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- **İREZ, Seniha.** (1975). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, M.E.B. Basımevi, İstanbul.
- **KALE, Rasim.** (2003). Okul Öncesi Dönemde Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi, Nobel Yay, Ankara.
- **ÖZER, Kamil, ÖZER, Dilara Sevimay.** (2005). Çocuklarda Psikomotor Gelişim, Nobel Yay, Ankara.
- **SAN, İnci.** (1985). Sanat ve Eğitim, A.Ü. Eğitim Bilimleri Yayınları No: 151, A.Ü. Basımevi, Ankara
- **YAVUZER, Hilmi.** (1999). Çocuğunuzun İlk 6 Yılı, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- **KARADAĞ, Asiye** (2004). Dramatizasyon,Öyküleri,Kostümleri ve Aksesuarları, Anı Yayıncılık Ankara
- **www.mediko.yıldız.edu.tr**
- **www.webscape.ship.edu**
- **www.psikiatrivehayat.com**